

УДК 340.143, 159.9

А- 43

Рекомендовано до друку Науково-методичною радою ВНПЗ «Дніпровського гуманітарного університету» від 19.02.2026 (протокол № 6).

А-43 Актуальні проблеми юриспруденції та психології: матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 24 грудня 2025 р.). Дніпро: ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2025. 300 с.

Збірник конференції містить матеріали VS Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми юриспруденції та психології» (24.12.2025), у роботі якої взяли участь здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти закладів вищої освіти України.

Матеріали науково-практичної конференції надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук, проф. **Олег КИРИЧЕНКО** (*голова*); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна ЛЕЖНЄВА** (*заст. голови*); **Андрій МІРОШНИК** (*секретар*); канд. юрид. наук **Сергій ДУБОВ**, докт. юрид. наук, проф. **Вадим НЕГОДЧЕНКО**, докт. юрид. наук, доц. **Сергій ПЕНЬКОВ**, канд. псих. наук, доц. **Людмила ПРІСНЯКОВА**, докт. псих. наук, доц. **Олександр САМОЙЛОВ**

© ВНПЗ ДГУ, 2025

© Автори, 2025

Багач Р.В. ЕЛЕКТРОМОБІЛІ ТА ПСИХОЛОГІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ...	258
Єршова Н.М. ЗНАЧЕННЯ САМООЦІНКИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ.....	262
Романченко А.Ю. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	265
Федоренко Ю.А. СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «СИНДРОМ ПРОВИНИ ВЦІЛЛОГО» В КОНТЕКСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ.....	268
Хлібородова К.В. ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ БАТЬКІВ ДІТЕЙ З РАС, ЗАТРИМКОЮ МОВЛЕННЯ ТА ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	273
Цехович Анастасія Миколаївна ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ РОЗЛАДІВ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ У МОЛОДОМУ ВІЦІ.....	275
Ханіна Є.О. САМООЦІНКА ТА САМОСТАВЛЕННЯ У СТРУКТУРІ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ.....	279
Літошко В.В. ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПСИХІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ.....	284
Чайковська Л.В. СІМЕЙНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК РЕСУРС СТРЕСОСТІЙКОСТІ ПІДЛІТКІВ: РОЛЬ СТИЛЮ БАТЬКІВСЬКОЇ ПОВЕДІНКИ.....	289
Покуса Л.Ю. СОЦІАЛЬНА ДОВІРА Й ТРИВОЖНІСТЬ ЯК ПРЕДИКТОРИ ВІДНОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ.....	294
Петров А.С. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЇ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ.....	297

7. Зарицька В. В. Емоційний інтелект як чинник професійного та особистісного розвитку : навчально-методичний посібник. Запоріжжя : ЗНУ, 2014. 120 с.

Літошко Влада Володимирівна

здобувачка вищої освіти
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Дніпровського гуманітарного університету

Науковий керівник:

Спіріна Ірина Дмитрівна

доктор медичних наук, професор,
професор кафедри психології
Дніпровського гуманітарного університету

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ПСИХІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність проблеми. У сучасних умовах соціальних трансформацій, підвищеної невизначеності та зростаючого психологічного навантаження проблема психічного благополуччя особистості набуває особливої наукової й практичної значущості. Зміщення фокусу психологічних досліджень від патоцентричних моделей до ресурсного та гуманістичного підходів зумовлює необхідність глибшого аналізу внутрішніх чинників, які забезпечують збереження психологічної рівноваги, емоційної стабільності та суб'єктивного відчуття повноцінності життя.

Психічне благополуччя в сучасній психології розглядається як інтегративне утворення, що поєднує емоційні, когнітивні та смислові компоненти функціонування особистості. Воно не зводиться лише до відсутності психічних порушень, а передбачає здатність людини ефективно взаємодіяти з навколишнім середовищем, реалізовувати власний потенціал, підтримувати позитивне ставлення до себе та свого життя. У цьому контексті особливої уваги потребує вивчення психологічних чинників, які визначають рівень психічного благополуччя та виступають його внутрішніми регуляторами.

Серед таких чинників провідне місце посідають особистісні характеристики, пов'язані з самосвідомістю, емоційною регуляцією, ціннісно-смисловою сферою та здатністю до внутрішньої адаптації. Саме вони визначають, яким чином особистість інтерпретує життєві події, долає труднощі та підтримує суб'єктивне відчуття благополуччя навіть за умов зовнішньої нестабільності. Недостатня сформованість цих внутрішніх

ресурсів може зумовлювати зниження рівня психічного благополуччя, підвищення емоційної напруги та зростання психологічної вразливості.

Актуальність теоретичного аналізу психологічних чинників формування психічного благополуччя зумовлена також потребою узагальнення сучасних наукових підходів до розуміння цього феномену в межах вітчизняної та зарубіжної психології. Таке узагальнення є необхідним підґрунтям для подальшого розвитку прикладних програм психопрофілактики, психологічного консультування та підтримки особистості в умовах сучасних соціальних викликів.

У сучасній психологічній науці психічне благополуччя розглядається як складне інтегративне утворення, що відображає якість психологічного функціонування особистості та її суб'єктивне ставлення до власного життя. Відхід від редукаціоністських моделей, у межах яких психічне здоров'я ототожнювалося з відсутністю психопатології, зумовив формування підходів, орієнтованих на аналіз позитивних аспектів психічного розвитку та внутрішніх ресурсів особистості.

Однією з найбільш впливових у цьому контексті є концепція психологічного благополуччя К. Ріфф, у межах якої благополуччя трактується як багатовимірна система, що включає самоприйняття, позитивні стосунки з іншими, автономію, управління середовищем, наявність життєвих цілей та особистісне зростання. Авторка підкреслює, що психічне благополуччя ґрунтується на здатності особистості приймати себе та власний життєвий досвід, підтримувати внутрішню цілісність і реалізовувати особистісний потенціал [5].

Поряд із цим у зарубіжній психології широко представлений підхід, у межах якого психічне благополуччя аналізується через призму суб'єктивної оцінки життя. Е. Дінер визначає благополуччя як поєднання когнітивного компонента — задоволеності життям — та емоційного балансу між позитивними і негативними переживаннями [6]. У такому розумінні ключову роль відіграють індивідуальні способи інтерпретації життєвих подій і внутрішні критерії оцінки власного життєвого шляху.

У вітчизняній психології психічне благополуччя розглядається у тісному зв'язку з проблематикою психічного здоров'я та особистісної стійкості. Т. М. Титаренко наголошує, що психічне благополуччя не є статичним станом, а виступає динамічним процесом підтримки внутрішньої рівноваги в умовах життєвих змін і криз. Особливе значення в цьому процесі мають здатність до смислової інтерпретації досвіду та позитивне ставлення до себе [1].

Ресурсний підхід до аналізу психічного благополуччя акцентує увагу на внутрішніх психологічних чинниках, які забезпечують адаптивне функціонування особистості. За С. Д. Максименком, такими чинниками виступають особистісні утворення, що регулюють поведінку, емоційні реакції та самосвідомість, зокрема самооцінка, рівень саморегуляції та ціннісно-

смилова сфера [2]. У цьому контексті психічне благополуччя постає як результат узгодженої роботи внутрішніх регуляторних механізмів.

Умови соціальної нестабільності посилюють значущість психологічних чинників благополуччя, оскільки зовнішні ресурси не завжди є доступними або стабільними. Л. М. Карамушка підкреслює, що в таких умовах саме внутрішні особистісні ресурси — здатність до самопідтримки, емоційної регуляції та конструктивного ставлення до труднощів — відіграють провідну роль у збереженні психічного благополуччя [3]. Відповідно, дослідження психологічних чинників благополуччя набуває не лише теоретичного, а й виразного прикладного значення.

Таким чином, сучасні теоретичні підходи дозволяють розглядати психічне благополуччя як результат взаємодії когнітивних, емоційних і смислових компонентів особистості. Центральне місце в цій системі посідають психологічні чинники, що визначають ставлення людини до себе, до власного життя та до життєвих викликів, забезпечуючи внутрішню рівновагу й суб'єктивне відчуття психологічної повноцінності.

У сучасних психологічних дослідженнях психічне благополуччя особистості розглядається як результат дії системи внутрішніх психологічних чинників, що забезпечують емоційну стабільність, суб'єктивне відчуття задоволеності життям і здатність до конструктивного подолання труднощів. На відміну від зовнішніх соціальних умов, психологічні чинники мають відносно стійкий характер і визначають індивідуальний спосіб переживання життєвих подій.

Одним із базових чинників психічного благополуччя виступає ставлення особистості до себе, зокрема рівень самооцінки та характер самоствавлення. У працях Р. Бернса самооцінка розглядається як центральний компонент Я-концепції, що визначає впевненість у власних можливостях, емоційне самопочуття та поведінкову активність. Позитивна, адекватна самооцінка сприяє внутрішній стабільності та формуванню відчуття контролю над життям, тоді як занижена або суперечлива — підвищує ризик емоційної дезадаптації [4].

Важливим психологічним чинником психічного благополуччя є самоприйняття як здатність особистості визнавати власні сильні й слабкі сторони без надмірної самокритики. За К. Ріфф, саме самоприйняття є ключовою умовою позитивного психологічного функціонування, оскільки воно знижує внутрішню напруженість і забезпечує цілісність образу «Я» [5]. Особи з високим рівнем самоприйняття характеризуються більшою емоційною стійкістю та вищим рівнем суб'єктивного благополуччя.

Не менш значущим чинником є емоційна саморегуляція, яка забезпечує здатність усвідомлювати власні емоційні стани, контролювати інтенсивність емоційних реакцій та адекватно реагувати на стресові ситуації. У цьому контексті особливу роль відіграє емоційний інтелект як інтегративна характеристика, що поєднує емоційну обізнаність, емпатію та навички

управління емоціями. Дослідження свідчать, що високий рівень емоційного інтелекту пов'язаний з вищими показниками психологічного благополуччя, зниженням тривожності та кращою адаптацією до міжособистісних взаємодій [7].

Психічне благополуччя також тісно пов'язане з особливостями емоційно-ціннісної сфери особистості, зокрема з наявністю життєвих цілей і відчуттям смислової наповненості життя. За Т. М. Титаренко, здатність особистості надавати смисл власному досвіду виступає важливим ресурсом психологічної стійкості та підтримки внутрішньої рівноваги, особливо в умовах невизначеності та соціальних змін [1].

Окрему групу психологічних чинників становлять регулятивні характеристики поведінки, зокрема рівень внутрішньої конфліктності та схильність до деструктивних форм реагування. Підвищена внутрішня суперечливість, самозвинувачення й агресивні реакції можуть виступати індикаторами порушення психічного благополуччя, оскільки відображають труднощі інтеграції емоційного досвіду та зниження ефективності саморегуляції. Водночас здатність до стриманості та конструктивного вирішення конфліктів розглядається як поведінковий ресурс психічного здоров'я.

Таким чином, психічне благополуччя особистості формується під впливом взаємопов'язаних психологічних чинників, серед яких провідну роль відіграють самооцінка, самоприйняття, емоційна регуляція, смислова спрямованість та регуляція поведінкових реакцій. Їх узгоджене функціонування створює основу для підтримки внутрішньої рівноваги, позитивного ставлення до життя та суб'єктивного відчуття психологічної повноцінності.

Висновки. Узагальнення теоретичних підходів до проблеми психічного благополуччя дає підстави розглядати його як інтегративну характеристику психологічного функціонування особистості, що поєднує емоційний, когнітивний і смисловий компоненти. Психічне благополуччя не обмежується відсутністю дезадаптаційних проявів, а відображає суб'єктивне переживання життєвої задоволеності, внутрішньої рівноваги, здатності до саморегуляції та підтримання конструктивної взаємодії з соціальним середовищем.

Теоретичний аналіз свідчить, що визначальне значення у формуванні психічного благополуччя мають внутрішні психологічні чинники, насамперед пов'язані зі сферою самосвідомості та емоційної регуляції. До базових чинників належать особливості самооцінки й самоствавлення (самоприйняття, внутрішня підтримка, ставлення до власних обмежень і помилок), які задають стійке емоційно-ціннісне тло переживання життєвого досвіду. Важливим ресурсом також виступає емоційна компетентність, зокрема здатність до усвідомлення емоційних станів та їх регуляції; у цьому контексті емоційний інтелект розглядається як чинник, що підтримує психологічну стабільність і підвищує якість міжособистісної взаємодії.

Окремо слід підкреслити значущість смислового та цільового виміру: наявність життєвих орієнтирів і здатність інтегрувати власний досвід у цілісну систему смислів сприяють збереженню внутрішньої рівноваги, тоді як внутрішня конфліктність, самозвинувачення та хронічна емоційна напруга можуть виступати чинниками ризику зниження психічного благополуччя. Таким чином, психічне благополуччя доцільно розглядати як результат взаємодії системи чинників, у межах якої провідну роль відіграють самосвідомість, емоційна саморегуляція та смислова організація життєвого досвіду.

Перспективи подальшого дослідження проблеми пов'язані з необхідністю емпіричної перевірки теоретичних положень і уточнення структури чинників психічного благополуччя в конкретних вибірках. У подальшому планується проведення емпіричного дослідження з використанням стандартизованого психодіагностичного інструментарію для встановлення статистично значущих зв'язків між психологічними чинниками та показниками психічного благополуччя. На основі отриманих результатів передбачається розробка та апробація програми психологічної підтримки (психопрофілактичної/психокорекційної), спрямованої на розвиток самоприйняття, емоційної регуляції та ресурсів психологічної стійкості особистості.

Список використаних джерел та літератури:

1. Титаренко Т. М. Психологія життєвого шляху особистості : монографія. Київ : Либідь, 2003. 304 с.
2. Максименко С. Д. Психологія особистості : підручник. Київ : Кондор, 2008. 296 с.
3. Кириленко Т. С. Психологія самосвідомості особистості : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2011. 224 с.
4. Burns R. Self-concept: theory, measurement, development and behaviour. London : Longman, 1979. 424 p.
5. Ryff C. D. Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. Journal of Personality and Social Psychology. 1989. Vol. 57, no. 6. P. 1069–1081.
6. Diener E., Oishi S., Lucas R. E. Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction. In: Handbook of Positive Psychology. Oxford : Oxford University Press, 2002. P. 63–73.
7. Goleman D. Emotional intelligence: why it can matter more than IQ. New York : Bantam Books, 1995. 352 p.